

Posudek vedoucího na diplomovou práci Barbory Sedlářové „Demokracie v Iráku?“

Barbora Sedlářová postavila do středu své práce dvě hypotézy. Jedna poukazuje k příčině potíží, které Irák po americké invazi má s budováním demokracie, druhá k povaze demokracie, který se postsaddámovské elity doposud snažily nastolit. Příčinou potíží je podle autorky to, že Irák vznikl ze tří etnicky a nábožensky heterogenních jednotek, které představovaly za Osmanské říše tři správní celky – v jednom převažovali Kurdové, ve druhém sunnitě a třetím ší'ité. Navzdory desetiletím existence iráckého státu toto etnicko-náboženské rozdělení země neztratilo relevanci, což se spektakulárně projevilo právě při nedávných válečných konfliktech a po nich – ať již se jednalo o válku v zálivu v letech 1990-91 či americkou invazi do Iráku na jaře 2003. Sedlářová přesvědčivě dokládá tezi, že jednou z hlavních příčin neúspěšné transformace Iráku (byť ne jedinou) leží právě v tomto rozdělení irácké společnosti do tří segmentů. Z tohoto hlediska shrnuje první kapitola stručně historii iráckého území a obyvatelstva, přičemž klade důraz na to, jak problematičké je hovořit o „iráckém národu“ v zemi, kde ve 20. století měly vliv jednak ideologie panarabského nacionalismu a jednak

ideologie sunnitského a ší'itského islamismu. Ani pro jeden z těchto pólů nepatří „irácký národ“ k relevantní kategorii, nemluvě o komplikaci, kterou znamená kurdské obyvatelstvo, jež se v průběhu 20. století postupně přiklonilo ke kurdskému nacionalismu.

S faktem tohoto rozdělení souvisí i její druhá hypotéza, podle níž budované instituce odpovídají zhruba tomu modelu demokracie, který slibuje řešit dilemata, která vznikají právě v segmentovaných společnostech. Otázce demokracie – přechodů k ní a jejích druhů – se Sedlářová věnuje ve druhé kapitole. Zde podává základní elementy tranzitologie a typologie, které ve třetí kapitole aplikuje na Irák. Klíčové jsou především koncepty konsolidace demokracie a konsociační demokracie. Ve třetí kapitole Sedlářová ukazuje, že zárodky institucí a praktik, které doposud v Iráku vznikly, odpovídají modelu konsociační demokracie. Zároveň však konstatuje, že je při současném stavu věcí velice problematické vůbec hovořit o demokracii v Iráku, natož pak o její konsolidaci.

Autorka také poukazuje na několik základních chyb, jichž se dopustili Američané po okupaci na jaře roku 2003, především v jejich koncentraci na dialog s ší'ity a ostrakizaci sunnitů (která často

probíhala skrytě pod hlavičkou „debaasifikace“ režimu).

Práce má jasnou logickou strukturu a v zásadě naplňuje cíl, který si klade. Občas se však objevují gramaticky či stylisticky neohrabané formulace či přímo nelogická tvrzení. Za příklad může sloužit poslední věta Závěru, kde autorka tvrdí, že důvodem toho, proč se západní koncepty demokracie dají aplikovat v blízkovýchodních zemích, je, že „zařadit reálnou skutečnost do typologie a modelů, je vždy obtížné a v realitě se často ukáže, že skutečnost odpovídá kombinaci ideálních typů.“ Toto tvrzení ovšem platí obecně, takže může být stěží specifickým důvodem, proč jsou západní koncepty aplikovatelné v nezápadním regionu.

Z důvodu zmíněných nedostatků navrhuji předkládanou práci ohodnotit jako *velmi dobrou*.

Prof. Pavel Barša